

İNSONI HƏXON BARƏDƏ UMUMİYƏ BƏYONNOMƏ

Tərcuməkə: Allahverdi BAYRAMI,

Redaktəkə: Ataxan ƏBİLOV

09.12.11

Preambula

Bə insoni avlodon həmməy xasblə ləyoğətə fikfamon iyən çəvon bərobərblə, yəndıku conlbə həxon zıne - ozodəti, ədoləti iyən sulhbeyəti əsosinə şərtbe bə nəzə seadə;

Bə insoni həxon beitonəti iyən nifrət kardeəti bəşəriyyəti bə dəhşətvardə barbarizmi səbəb be, həmçinin bə sıxankarde, etiqadbaste ozodəti malikblə, tarsiku, ehtijociku ozodblə dınyo ofəyemonəti çı bəşəriyyəti ən ali piyəybe bə nəzə seadə;

İnsoni bə zılmı-istibdodi vəynə bənə oxonə vasitə bə ǵıyom eşte məcbur nıbe təmin kayro insoni həxon de ǵanuni hukuməti dasti mıdafiə karde zəruribe bə nəzə seadə;

Xəlǵon arədə mehribanə munasibəton oko dastək doy vacibəti bə nəzə seadə;

İblə Milləton xalqon İblə Milləton Təşkilati (İMT) Nizomnomədə bə əsosinə insoni həxon, bə insoni şəxsiyyəti ləyoğəti iyən ǵıyməti, merdon-jenon həxon bərobərəti bovə kay təsdiǵ karde, həmçinin həniyən hevujə ozodəti şəraitədə bə sosialə tərəǵǵı nailbe iyən bo jimoni şəraitı çokbeyo koməq karde bə qətm doə be bə nəzə seadə;

Uzvbıə devləton de İMT həmkəəti şəraitədə bə insoni həxon iyən əsosinə ozodətiyon bəməl vardero koməqəti karde bəştə ehdə peqəteəti bə nəzə seadə;

İn həxon iyən ozodətiyon tam dərk kardeyo həmonə ehdəpeqətəyon bə vıtrə rosniye yolə əhəmiyyət kəsəb kardeəti bə nəzə seadəy;

İMT Penə Məclis

bəyon kardədə İnsoni Həxon barədə Umumiyyə Bəyonnomə qələy vəzifə təkı, əçəyən bə vıtrə rəse qorə bəpe həmmə milləton iyən dəvləton joǵo cəhd bıkən ki, har kəs iyən cəmiyyəti har qılə orqan ın Bəyonnomə ıstə dastədə rəhbər qəte əsosdə maarıfvonəti ya de tədrisə roy bə ın həxon iyən ozodətiyon hurmətkarde iyən əvoni təmin kayro dastək be bızno, milli iyən beynəlxalqə səviyyədə de tərəqqipərvərə tədbiron roy həm İMT uzvbıə xəlǵon, həməən çəvon yuristiksiyə jiyobıə əraziyonədə jiyə xəlǵon arədə həmməyəvo iyən effektiv zınə bıbu.

Maddə 1

Həmmə insonon bəştə ləyoğəti iyən həxonro ozod iyən bərobər movardə bedən. Çəvon şuur iyən vicdon hese, əve ki, deyəndı

mnasibətədə bənə bivə rəftor kardəninin.

Maddə 2

Har qılə şəxs iştə irqi, pusti ranqi, cinsi, zıvoni, dini iyən co əğıdə, milli ya sosial səvoni, əmlakə, sosialə movqe iyən co vəziyyətiku bəşikrə nıbə ın Bəyonnomədə elon kardə bıə həmmə həxon iyən ozodətiyon malik bənine.

Çımiku ziodə, çı həminə şəxsi mənsubbiə məmləkəti ya ərazi, çı ərazi mıstəğıləti, ğəyyuməti jiyobe, iştənidarənıbə be ya suverenəti har curə şiklədə məhdud beku bəşikrə nıbə, siyasiyə, huğugiyə iyən beynəlxalğə statusiku bə nav omə co-səçınətiyon barde əbni.

Maddə 3

Har şəxsi bo jiye, bo ozodəti iyən şəxsi dastnıjənəti həxış hese.

Maddə 4

Hiç kəs bənə kolə (nokə) ya şikrə vəziyyətədə oğtə əbni; ğuldorəti iyən ğulə hıriyemon həmməy formondə ğədəğən kardə bedə.

Maddə 5

Hiç kəs bə əzobi, ya ğəddorə, çəy ləyoğtəti bə ji vardə ğeyri-insonə mnəsibəton, bə cəzoon məruz nibənine.

Maddə 6

Har qılə şəxs konco bedə bıbu iştə həxe subyektəti zıneyəti həxış heste .

Maddə 7

Həmmə insonon ğanuni vədə bərobərin iyən qanuni tərəfikü bərobər şiklədə iştəni mıdafiə həxjon hestışone. Həmmə insonon ın Bəyonnomə dəcvoniyə har curə co-vıjniyətionku, bə jələvonə co-vıjniyətion har curə cəhdiku bərobər şiklədə mıdafiə həxjon hestışone.

Maddə 8

Har qılə şəxsi Konstitusiyə ya ğanuni bəy doə həxon dəcvoniyə vaxtədə səlohiyətinə milliyə məhkəmon tərəfikü iştə həxon mıdafiə karde həxış heste.

Maddə 9

Hiç kəs iştənbəsə bə həbs, bo qətə ya bə kuçovnə məruz mande əzini.

Maddə 10

Har qılə şəxsi çəy həx iyən vəzlfon təyin kardəyo iyən bəyo handə bıə cinoyətə ittihomon əsosin be mıəyyən kardəyo, bəçəy koy

müstəğillə, bitərəfə məhkəmədə tam bərabərəti əsasədə, de oşkoəti iyən çl ədoləti həmməy tələbon çəş karde şərəitədə diyə kay həxış heste.

Maddə 11

Cinayət kardeədə ittihomeblə har qılə şəxs tova çəy qılno bəçəy mıdafləyo həmmə imkonon təminblə oja məhkəmə istintağədə de ğanuniyə ro slbut be, beqlno hisobbe həxış heste.

Hiç qılə şəxs de milliyə ğanundoəti iyən de beynəlxalğə həxon əsosi bino be vaxt cinoyət hisob nıbə hərəkət iyən behərəkəton qorə cinoyətədə ittihom be əzini. Həmçinin bəy cinoyəti kardə vaxtədə tətbiğ bey zınə cəzoku qonə cəzo tətbiğ bey əzini.

Maddə 12

Hiç qılə şəxs bə şəxsiyə, xeyzonə mıdaxilə, kə-bə ənəqiniyəti, bəyəndı məktub nıvışte nunəkiliyəti, bəştə şərəfi iyən nufuzi ıştənbəsə ğəsdi məruz be əzini. Har kəsi bə joğə mıdaxilə iyən ğəsdi çl ğanuni tərəfikə mıdafiə bey həxış heste.

Maddə 13

Har qılə şəxsi har qılə məmləkəti hududədə sərbəst hərəkət karde iyən jimonə vıtrə səçiniye həxış heste.

Har kəsi ıştən olkən daxil be şərti har qılə məmləkət tərk karde iyən bəştə olkə oqarde həxış heste.

Maddə 14

Har qılə şəxsi təqibiku co məmləkətədə boştəno pənohqo nəve, həmçinin çl pənohqoədə istifadə karde həxış heste.

Çl həxədə həğığətən bə ğeyri-siyasiyə cinayəton ro doədə, ya bə İMT-i məğsədon iyən prinsipəon zidd hərəkətonku bə nav omə təğibon vaxti istifadə karde əbini.

Maddə 15

Har qələ şəxsi vətəndoşəti həxış heste.

Hiç kəs ıştənbəsə vətəndoşətiku, iyən vətəndoşəti dəqışkarde həxeku məhrum karde əbini.

Maddə 16

Bə perəsemonə sini rəsə merdon iyən jenon irqiyə, milliyə, diniyə əloməton qorə hiç qılə məhdudiyyəti nıbəy bə nikah daxilbe iyən kəxtıvandbe həx hısteşone. Əvon bə nikah daxil beədə, nikahi mıddətədə ya çəy dəcvonə vaxtədə çl eyne həxonku istifadə kardedən.

Nikah bə nikahi daxil blə har dıqlə tərəf ozodə iyən tam rozi beədə dəbastə bedə.

Xeyzon çl cəmiyyəti təbiie iyən sərqrupə vahide, çəy çl cəmiyyəti iyən devləti tərəfikə mıdafləbey həxış heste.

Maddə 17

Har qılə şəxsi həm colinə, həmən de co kəson bə ico milkiyə tıvəndbey həxış heste.

Hiç kəsi iştənbəsə çı milkiyəto məhrum karde əbini.

Maddə 18

Har qılə şəxsi fikir, vicdon iyən din ozodəti həxış heste. Bı həxe iştə dini iyən etiğati dəqış karde ozodəti, bəştə dini iyən bove kardəyon təhsil, dıvo kay, dini iyən ritualə ayinon icro kay vaxti colinə, ya de cokəson bə ico, oşko ya fərdi şikilədə etiğad kay daxile.

Maddə 19

Har qılə şəxsi əğlədə iyən əy sərbəst ifadə karde ozodətiş heste; bı həxe be manəə bə əğlədə malikbə iyən informasiyon ya ideyaon devləti sərhədiku bə şikrə nıbə de dilipiyə vasitəon nəve, ya bə dast varde, pevtlo kay ozodəti daxile.

Maddə 20

Har qılə şəxsi bə dinc yığıncağon iyən assosasiyon ozodəti həxış heste.

Hiç kəsi bə konsə qılə assosiasiya uzvəti məcbur karde əbini.

Maddə 21

Har qılə şəxsi devləti idarə kardeədə ya bilavasitə, ya ozodə şikilədə vlijniyəbiə numayəndon vasitə iştirak kay həxış heste.

Har qılə şəxsi iştə olkədə devləti idaronədə xıdmət kardeyo bə bərobər imkonı həxış heste.

Xəlği iradə çı iqtidarə hakimiyyəti əsas bənine; In iradə iştəni de nunəkilə sədodoymonə roy, umumiyyə iyən bərobərə vlijniyə həxe, ya sədodoymonə ozodəti təmin bıke de co eynimənəynə forməyon dəvoniyyə biə mltəmadi iyən soxtə nıkardemonə vlijnon nişo doənine.

Maddə 22

Har qılə şəxsi çı cəmiyyəti uzv təki sosialə mıdafiəş bənine iyən de milliyə ya beynəlxəlğə həmkoəti roon, har devləti soxtemoni iyən pesurson dairədə çəy ləyoğəti mıdafiə iyən şəxsiyyəti ozodə ovciyo iqtisadiyyə, sosialə iyən mədəniyyə sahonədə həxonış heste.

Maddə 23

Har qılə şəxsi de zəhməti dastko bey, sərbəstə koy vıtrə seçın karde, ədolətinə iyən çokə ko şəraitı bey, iyən bekoəti ku mıdafiə bey həxış heste.

Har qılə şəxsi hiç qılə co-vlijniyyəti nıbiə bo i curə koy i curə zəhməthəx səy həxış heste.

Har kobıkə şəxsi bəştə koy qorə lozim beədə de co sosialə mıdafiə vasitəon təmom biə, çəy iştəni iyən xeyzoni loyiğinə quzoroni

təminlikə ədalətinə iyan qənoətbəxşə maaş səy həxiş heste.

Har qılə şəxsi həmkaron ittifoğ soxtə iyan ıstə sosialə marağon mıdafiə kardeyo bə həmkaron ittifaği uzvbey həxiş heste.

Maddə 24

Har qılə şəxsi istirohət, iyan asudə vaxt, həmçinin koyə ruji bəağılınıştə hudud, iyan maaş doə bıə mıtəmadiyə məzuniyəti həxiş heste.

Maddə 25

Har qılə şəxsi ıstəni iyan xeyzoni səhhəti iyan rifahi təmin kardeyo lozimbiə hardemon, takanemon, tibbiyə xıdmət, iyan lozimi sosialə təminatən daxilbiə jimonə səviyyə iyan bekorəti, noxəşəti, əliləti, vevə mandeəti, pibeyəti, iyan çı şəxsi ıstəniku bə şıkrənlbə səbəbonku jimonə vasitəon qin kardeədə bə təminati həxiş heste.

Moəti iyan hırdənəti bə məxsusiyə ğeydi iyan koməq səy həxiş heste. Nikohi səkiştədə, ya nikohiku bəkəno movardəbiə hırdənon i curə sosialə mıdafiəku istifadə kardəninin.

Maddə 26

Har qılə şəxsi təhsil səy həxiş heste. Kami ibtidai iyan umumiyyə təhsil bepul bənine. İbtidaiyə təhsil icbari bənine. Har kəsi bo texnikiyə iyan pişə təhsili səyo imkantş bənine. Ali təhsilən de har kəsi ğabiliyyəti bə həmməy i curə dərəcədə mıyəsər bənine.

Təhsil - bo insoni şəxsiyəti tam inkişafıyo iyan bə insoni həxon iyan bə əsasınə ozodətion hurməti zyod kardeyo səbəro kardə bənine.

Təhsil xəlğon irqi iyan diniyə qrupon arədə, iyan dı dərəsəmon, duruminəti iyan dustəti mehkəm kardeyo iyan İbiə Milləton sulhi oğəte sahədə fəaliyyət nişo doyo koməq kardənine.

Valideynon boştə hırdəsininə əğılton təhsili novi səçın kardeədə sərbəstin.

Maddə 27

Har qılə şəxsi cəmiyəti mədəniyə jimonədə ıstirok karde, hınəsənətikü həzz səy, elmiyə tərəğğiyədə ıstirak karde iyan çəy foydəku istifadə karde həxiş heste.

Har qılə şəxsi mıəllif bə elmiyə, ədəbiyə iyan hınəsənətə əsəron səkiştədə bə məydon beşə maddiyə iyan mənəviyə mənafeyon noğə doyo həxiş heste.

Maddə 28

Har qılə şəxsi bın Bəyonnomədə əks bıə həx iyan ozodətion tam təminbiə sosialə iyan beynəlxəlğə rəçini həxiş heste.

Maddə 29

Har qılə şəxsi əncəx çəy ozod iyən tam inkişafış mımkunbıə cəmiyəti vədə vəzifonış heste.

Iştə həx iyən ozodətion bə əməl vardeədə har qılə şəxs ancəx bə jələvonə məhdudiyəton məruz mande bəztne ki, əvon çı ğanuni tərəfikü çı co kəson həx iyən ozodətion zıne iyən bəvon hurmət be təminatıku, iyən demokratikə cəmiyəti əxlaqiyə, ictimaiyə, asayişə iyən umumiyə rifahə tələbon bə vıtrə rosne məğsədi təmin kardəyku bə nav bo.

In həx iyən ozodətion bə əməl varde bə İMT məğsəd iyən prinsipın zidd nibənine.

Maddə 30

In Bəyonnomədə hiççi bə konsə qılə devləti, bə şəxson qrupi, iyən bə co-co şəxson Bəyonnomədə elanbıə həx iyən ozodətion məhv kardeyo səbərobıə de har qılə fəaliyyəti dastko be, ya konsə qılə joğə hərəkəti bə əməl varde həx doy təkinə təfsir karde əbıni.